

Tomáš Sedláček a růst coby »zbytečný luxus«

Jan Mysliveček, Filip Pertold

Finanční a ekonomická krize má překvapivé důsledky: nejen zástupci ekologických organizací, ale již i seriózní ekonomové začínají pochybovat o významu hospodářského růstu.

Člen vládní Národní ekonomické rady Tomáš Sedláček tvrdí v rozhovoru pro Víkend HN (»Další biftek už je moc«, HN 2. ledna), že významný pokles růstu HDP není nic dramatického. A že je to vlastně správné, protože se přestaneme »přežrávat« a nakupovat na dluh věci, které nepotřebujeme. Dále se ztotožnil s názorem, že další ekonomický růst je již zbytečný a že by nám mohlo stačit, co máme.

Podobné názory jsou poměrně časté i u neekonomické veřejnosti, podívejme se tedy na ně podrobněji.

Jedni trpí víc

Uvažujme nad těmito názory blíže. Českou ekonomiku čeká prudké snížení růstu HDP, patrně někde mezi 0 – 2 %. Jaké můžeme čekat důsledky?

Na první »makroekonomický« pohled nic dramatického – stále přece budeme v průměru růst. Druhý pohled však dodává dramatičnost. Česká ekonomika totiž není jeden homogenní celek.

Různá odvětví a různé regiony se vyvíjejí rozdílným tempem. Pokud ekonomický růst prudce spadne k nule, s vysokou pravděpodobností některá odvětví zaznamenají pokles ekonomické výkonnosti – například automobilový nebo sklářský průmysl.

Propouštěním zaměstnanců se zvýší nezaměstnanost specifická pro určité profese a příslušné regiony. Pokud se stane dlouhodobou (přičemž zkušenost z konce 90. let ukazuje, že k tomu může dojít snadno), je velmi obtížné, drahé a zdlouhavé ji snižovat.

Opravdu jsou »přežraní«?

Nejvíce při tom budou »trestáni« lidé s nejmenší kvalifikací, čerství absolventi škol a cizinci, kteří jsou najati na nestandardní pracovní smlouvy.

Jinými slovy: vše odnesou ti, co s »přežráním« a žitím nad poměry obvykle nemají nic moc společného. Například mladí lidé si tyto negativní důsledky nesou i dlouho po odeznění ekonomických problémů, protože včas nezískají potřebnou kvalifikaci. Pokud někdo žil nad poměry v posledním období, s největší pravděpodobností zdravě »potrestán« nebude.

Názor, že český ekonomický růst byl nezdravý z důvodu nadměrného zadlužení domácností a neodpovědného chování bank, u nás, na rozdíl od Spojených států, jednoduše neplatí. Míra zadlužení domácností zatím nedosahuje alarmujících hodnot (přestože výrazně rostla). Česká republika bohužel přišla k prudkému ochlazení jako slepý k houslím, a to v důsledku náhlého snížení poptávky po našem zboží v zahraničí. O žádném »zdravém« zbrzdění ekonomického růstu nemůže být ani řeč.

Růst není jen »víc věcí«

Podívejme se i na druhý široce rozšířený názor, tedy že dlouhodobý ekonomický růst je vlastně zbytečný, protože by nám mělo stačit, co máme teď.

Většina lidí si pod ekonomickým růstem představí větší množství jídla, více aut, spoustu zbytných věcí, které časem jen zaplní skládky.

Jenže růst může – a vlastně i musí – mít také podobu růstu kvality v širším smyslu slova či různorodosti statků a služeb. (Navíc je nutno dodat, že růst HDP není dokonalé měřítko našeho ekonomického růstu, je to pouze jeho nej-méně špatné vyjádření.) Jak společnost bohatne, výrazně se zlepšují i jiné faktory těsně spojené s růstem. Například dostupnost informací a vzdělání, kvalita bydlení, zdravotní péče a s tím spojená prodlužující se délka života, klesající dětská úmrtnost, délka pracovní doby (ano – ekonomický růst vede k poklesu průměrného počtu odpracovaných hodin), lepší vyjednávací pozice zaměstnance se zaměstnavatelem, komunikační dostupnost přátel a příbuzných...

Proč ta radost z poklesu?

Mediální posedlost číslem růstu HDP je samozřejmě často přehnaná, ale to neznamená, že ekonomický růst samotný je škodlivý nebo nepotřebný.

Je třeba snižovat jeho negativní důsledky, jako je znečištění ovzduší, ale určitě bychom ho neměli záměrně potlačovat nebo zcela odbourat. A už vůbec ne skákat radostí při jeho poklesu či propadu. Bez ekonomického růstu bychom neměli plno věcí, jež považujeme možná za až moc samozřejmé a bez nichž si život už neumíme představit.

Před sto lety si možná lidé také mysleli, že vše podstatné už mají. Kdyby viděli, jaké jejich významné problémy dokážeme řešit, rádi by si dnešní dobu alespoň vyzkoušeli.

Autoři jsou doktorandy na ekonomickém institutu CERGE, společném pracovišti Akademie věd a Univerzity Karlovy